

Baba Basra Sources 64

רמב"ם הלכות טוען ונטען פרק ד

הלכה ח

מנה לי בידך והרי עד אחד מעיד עליו והנטען אומר כן הוא אבל אתה חייב לי כנגד אותו מנה הרי זה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם, ומפני מה אינו יכול לישבע שהרי הוא מודה במה שהעיד בו ח העד ואין הנשבע בהעדאת עד אחד נשבע עד שיכחיש את העד ויכפור בעדותו וישבע על כפירתו, לפיכך שטר שיש בו עד אחד וטען שפרעו, וכן כפרן שבא עליו עד אחד וטען שפרע או החזרתי לך הפקדון הרי זה מחוייב שבועה ואינו יכול להשבע ומשלם, מעשה באחד שחטף לשון כסף ט מחבירו בפני עד אחד ואמר אחר כן חטפתי ושלי חטפתי ואמרו חכמים הרי זה מחוייב שבועה ואינו יכול להשבע ומשלם וכן כל כיוצא בזה. +/השגת הראב"ד/ לפיכך שטר שיש בו עד וכו' עד ואינו יכול לישבע ומשלם. א"א משלים הוא ממשל ולמה לא יכחיש העד מכל וכל בשבועתו שפרע ואולי על דרך שכתב במקום אחר שטען תחלה בב"ד להד"מ והוציא עליו שטר זה שמכחישו בהלואה ואח"כ אמר לויתי ופרעתי והיה לו להזהר בדבריו עכ"ל. +

הלכה ט

מנה הלוייתך לא היו דברים מעולם הביא עד אחד שלוח ממנו בפניו, הואיל ואילו היו שנים היה מוחזק כפרן ומשלם כמו שיתבאר הרי זה נשבע על פי עד אחד שכל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה, חזר ואמר פרעתי משלם בלא שבועה כמו שבארנו.

רמב"ם הלכות טוען ונטען פרק טז

הלכה ה

ראובן שערער והביא עדים ששדה זו שלו ושמעון שבתוכה טוען אתה מכרתה לי ואכלתיה שני חזקה, וראובן אמר בגזל אכלתי, בין שלא היו עדים שאכל כלל בין שהיה שם עד אחד שאכלה שלש שנים אינו חייב להחזיר הפירות שאכל שהרי הוא אומר שלי אכלתי ואין עליו עדים שמחייבין אותו בפירות שהרי מעצמו הודה, וזה העד שהעיד שאכלה שלש שנים ליפות כחו של אוכל הוא בא ואילו היה עמו אחר היתה השדה עומדת בידו, לפיכך ישבע ראובן היסת שלא מכר ותחזור לו השדה וישבע שמעון היסת שאינו חייב לו כלום בפירות שאכל ויפטר.

הלכה ו

היו שני עדים מעידים על שמעון שאכלה פחות משני ד חזקה יחזיר כל הפירות שאכל ואפילו היה ה עד אחד חייב להחזיר על פיו שהרי אינו מכחיש העד אלא אומר אמת העיד ואכלתי שתי שנים ושלי אכלתי, נמצא מחוייב שבועה ואינו יכול להשבע ומשלם.

רמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק יד הלכה י - יב

הלכה י

הוציא עליו שטר חוב בעד אחד ולוה טען פרעתי הרי זה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם, טען ואמר ישבע לי שלא פרעתי ה"ז נשבע שאפילו היו בשטר שני עדים ואמר ישבע לי שלא פרעתי הרי זה נשבע כמו שביארנו.

הלכה יא

וכן ע הורו רבותי שהכופר במלוה על פה בבית דין ובא עד אחד שלוח ה"ז ישבע שבועת התורה, חזר ואמר כן היה לויתי ופרעתי או מחל לי או נתחייב לי ממקום אחר ה"ז מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם. +/השגת הראב"ד/ וכן הורו רבותי וכו' עד ומשלם וכו'. א"א אני אפרש מכיון שאמר בתחלה לא לויתי כאילו אמר לא פרעתי ואילו לא חזר והודה היה נשבע להכחיש את העד ועכשיו שחזר והודה לעד שלוח שוב אינו יכול לחזור ולהכחיש ולומר שפרע שהרי הודה לו בראשונה שלא פרע ואילו לא הכחישו העד בתחלה לא היינו אומרים כבר הודה שלא פרע הואיל ויכול לעמוד בטענתו בלא שבועה ועכשיו שנתחייב שבועה הוה ליה מחוייב שבועה שאינו יכול לישבע שכבר חזר והודה לעדות הראשונה שלוח ולא פרע כמו שאמר העד. +

רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק ד

הלכה יג

וכן אם היה שם עד אחד בלבד ובעל הבית טוען שגזול הוא כלי זה בידו והלה אומר לקוח הוא בידי או בחובי גביתיו או שלי היה ופקדון הוא אצלך הרי זה חייב להחזיר הכלי לבעליו בלא שבועה שאילו היו שם שני עדים היה חייב לשלם ועכשיו שאין שם אלא עד אחד חייב שבועה ואינו יכול לישבע שהרי אינו מכחיש את העד וכל המחוייב שבועה ואינו יכול לישבע משלם. לפיכך אם ו כפר ואמר לא נכנסתי לביתו ולא נטלתי כלום הואיל ואין שם אלא עד אחד והוא מכחישו הרי זה נשבע שבועת התורה שלא לקח מביתו כלום ונפטר. +/השגת הראב"ד/ וכן אם היה שם עד אחד בלבד וכו' הרי זה חייב להחזיר הכלי לבעליו בלא שבועה. א"א זהו תימה ומאחר שבעל הבית לא היה שם איך יש כאן טענת בריא כדי שיהיה זה מחוייב שבועה שאינו יכול לישבע ואולי נאמר אחר שימצאנה בידו טענת בריא היא אף על פי שלא ראה כשהוציאו מביתו אלא שהעד מעיד מכל מקום מכל זה הדין גאון חולק עליו ודבריו הם דברי הרב ז"ל. +

הלכה יד

מעשה באחד שחטף לשון של כסף ז מיד חברו בפני עד אחד ובא החוטף ואמר חטפתי ושלי חטפתי וחייבו אותו חכמים להחזיר מפני שהוא מחוייב שבועה בעד זה ואינו ח יכול לישבע שהרי הודה כמו ט שאמר העד, ואילו לא היה שם עד כלל היה נשבע שבועת הסת ששלו חטף ואילו הכחיש העד ואמר מעולם לא חטפתי היה נשבע שבועת התורה שלא חטף, וכדין זה דנין בכל כיוצא בזה בכל מקום.

הלכה טו

חטף ממנו זהובים בפני עד אחד והוא אומר שלי חטפתי ועשרים היו אף על פי שאין העד יודע כמה חטף הרי זה משלם העשרים שהרי ידע בודאי שזהובים חטף ואילו היו שנים היה חייב לשלם ונמצא בעד אחד מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע כמו שביארנו.

הלכה טז

אמר החוטף עשרים חטפתי ועשרים שלי הן והנגזל אומר מאה חטף הואיל ואין העד יודע מניין הרי משלם העשרים שהודה בהן שחטפן ונשבע שבועת התורה על השאר שהרי נתחייב במקצת, י ודעתי נוטה בזה שישבע הסת שהרי לא הודה בכלום אלא אמר שלי חטפתי.

הלכה יז

נכנס לביתו של חברו שלא בפניו ונטל משם כלים בפני עד אחד ואין העד יודע כמה נטל הרי בעל הבית אומר עשרים כלים היו בביתי והגוזל אומר לא נטלתי אלא עשרה והם שלי חייב להחזיר העשרה מפני שהוא מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע, ואינו נשבע על השאר אפילו שבועת הסת מפני שאינו יכול לטעון על הגזלן טענת ודאי. +/השגת הראב"ד/ ואינו נשבע על השאר אפילו שבועת הסת מפני שאינו יכול לטעון על הגזלן טענה ודאי. א"א ואם טענת בעה"ב אינה טענת ודאי היאך זה מחוייב שבועה ולמה ישלם העשרה מכח מחוייב שבועה שאינו יכול לישבע. +

רמב"ם הלכות טוען ונטען פרק ב הלכה ד

תקנת חכמים היא שכל המחוייב שבועה מן התורה על טענת ודאי, אם היה חשוד הרי התובע נשבע מדבריהם ונוטל מה שטען, היו שניהם חשודין חזרה שבועה למחוייב לה שהוא ב הנתבע ומתוך שאינו יכול לישבע משלם, היה החשוד שומר וטען שאבד הפקדון או נגנב שכנגדו אינו יכול להשבע וליטול שהרי אינו טוענו ודאי שאכלו, לפיכך אם טען בעל הפקדון ואמר בפני שלח יד בפקדוני או פשע בו הרי התובע נשבע בתקנת חכמים ונוטל.

מגיד משנה הלכות טוען ונטען פרק ב הלכה ד

היה החשוד שומר וטען שאבד וכו'. דין זה לא נזכר בגמרא בביאור אבל מתוך מה שאמרו שכנגדו נשבע ונוטל למד רבינו שלעולם שכנגדו אינו נוטל בלא שבועה אלא בשניהם חשודים שאמרו בפירוש חזרה שבועה למחוייב לה הילכך כל זמן שהשבועה על שמא והתובע אינו טוען ברי אינו נוטל אבל רבינו מאיר ז"ל כתב דהוה ליה נתבע מחוייב שבועה שאינו יכול לישבע ומשלם ואני אומר לדבריו כל חשוד המקבל פקדון חייב באונסיו אלא אם כן נאנס בפני עדים ולא מציון שהחמירו כל כך חכמים עליו אלא ודאי דעת רבינו עיקר:

רמב"ם הלכות שאלה ופקדון פרק ה הלכה ו

הפקיד אצלו פירות שאינן מדודין ועירבן עם פירותיו ולא מדדן ה"ז פושע, בעל הפקדון אומר כך וכך היו והשומר אומר איני יודע ישלם בלא שבועה שהרי חייב עצמו בתשלומין ואינו יודע כמה הוא חייב ונמצא חייב שבועה שאינו יכול להשבע, וכזה הורו רבותי הרב ר' יוסף הלוי ורבו ז"ל, וכן כל שומר שנתחייב לשלם ואמר איני יודע כמה דמים אני חייב לשלם והבעלים אומרים אנו יודעין וכך היה שוה יטלו בלא ח שבועה והוא שיטענו דבר שהן אמודין בו, ויש לשומר להחרים על מי שלקח ממנו יתר מן הראוי לו, ומנין שהדין כך הוא הגע עצמך שהפקיד אצלו כיס מלא זהובים ופשע בו הבעלים אומרים מאתים דינר היו והשומר אומר ודאי שהיה בו דינרים אבל איני יודע כמה היו נמצא זה כטוען מאתים והודה לו במקצת ואמר השאר איני יודע ט שהוא מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם כמו שיתבאר. +/השגת הראב"ד/ נמצא מחוייב שבועה וכו' עד וכזה הורו רבותי. א"א ורבותי אין מורין כן לפי שאינו דומה לחמשין ידענא וחמשין לא ידענא דהתם הוה ליה למידע ואערומי הוא דמערים ותובע נמי טוען עליה ואמר מידע ידעת ודבר שבמניין קא טעין ליה ודבר שבמניין קא כפר ליה והוה ליה מחוייב שבועה שאינו יכול לישבע ומשלם אבל הני לאו הכי הוא והיינו טעמא דשק צרור דאמרינן עלה ישבע זה ויטול ולא אמרו יטול בלא שבועה עכ"ל. +

רבינו גרשום מסכת בבא בתרא דף לד עמוד א

ליכא תרי סהדי. דמסהדי דחטפה מיניה: לישתבע. דדידיה הוה הואיל דליכא אלא עד א'. לא מצי למישתבע דהא מודי דחטפה וה"ל כגזלן:

הוא ליה מחויב שבועה ע"פ עד אחד ואינו יכול לישבע משלם. וכי היכי דהכא לא הוי אלא חד סהדא ואוקמוה בידא דתובע ה"נ גבי ארעא דלית בה אלא חד סהדא נוקמה בידיה דתובע א"ל (ר' אמר) [אביי] מי דמי התם חד סהדא דאייתי תובע לאורועי להאי חוטף ולהכחישו קאתי דלא נאמן אלא בשבועה ואי הוה סהדא אחרינא בהדיה מפקינן ליה מיניה לגמרי והכא חד סהדא דאייתי נתבע לסיועיה אתי דמסהיד כוותיה דאכלה שני חזקה: אלא אי בעית לדמינהו לדר' אבא לחד סהדא ולתרתיה שנין ולפירא. כגון דאמר ליה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה ואזל ואייתי חד סהדא ואמר דאכלה תרתיה שנין ולא יותר דהשתא האי סהדא מרע לחזקה אי נמי דאמר אכלה תלת שנין אבל לא זבנה מיניה אלא לפירות ירד בה כדין אריס למחצה ולשליש ולרביע דמכחיש ומרע לדיבוריה והיינו דומיא דחד סהדא דנסכא דמרע לנתבע ומש"ה נמי האי סהדא דמכחיש ליה משוי ליה כגזלן ומתוך שאינו יכול לישבע שאין נשבעין על הקרקעו' מחזיר הקרקע:

רבינו חננאל מסכת בבא בתרא דף לג עמוד ב

הכין סבור רבנן קמיה דאביי אי הוו תרי סהדי דאכלה שני חזקה מוקמינן לה בידא דלוקח, ליכא סהדי דאכלה שני חזקה מפקינן לה מיניה ומהדרין לה למרה. איכא חד סהדא דאכלה תלת שנין לישתבע, דעד אחד לשבועה [קם] אפילו לא הוה קרקע לא משבעין ליה על מאי דאסהיד סהדא, דלא כפר ליה אלא מודה דאכלה וטוען אין אכלי [ודידי אכלי]: אמר^(ט) להו אביי לא דמיא לנסכא וכול" אלא אי דמיא לנסכא לחד סהדא ולתרתיה שני ולפירי. כגון ראובן דתבעיה לשמעון וא"ל גזלת לארעאי ואכלת פירותיה שנתיים וא"ל שמעון זבנתה לי. ולית ליה לשמעון עידי חזקה. דדינא הוא לאהדורי ארעא למרה, מכיון דלית ליה עידי חזקה. ופירי מישתבע דבזביני אכלתינון. דקיימא לן הפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואף על גב דמהדר לה לארעא, פירי לא מהדר, דהא ליכא סהדי דאכל הפירות, ומיגו דיכיל למימר לא אכלי פירי כלל יכיל למימר אכלתינון בזביני. ולית [ליה] עליה אלא שבועה. אבל אי איכא סהדי דאכל פירי תרתיה שנין מחייבינן ליה לאהדורי אפילו פירי, כרב נחמן דאמר הדרא ארעא והדרי פירי: אייתי ראובן חד סהדא דאכל פירי תרתיה שנין, אמר שמעון אין אכלי פירי בזביני תרתיה שנין דזבנתינהו מינך אכלתינהו. הא הוא דאיכא לדמויה לדר' אבא, דאמר היכי נדייניה דייני להאי דינא, ניחייביה לאהדורי פירי ליכא תרי סהדי דאכלינהו. ואי משום דאודי, הא טעין ואמר דידי אכלי. וכי האי גונא ליתא הודאה לחיוביה. ניפטריה [במגן] הא איכא חד סהדא דאכלינהו לפירי תרתיה שנין. ניחייביה שבועה בעד אחד, דאי הוו תרי הוו מחייבי ליה ממונא, כי אמרינן עד אחד לשבועה אתא, היכא דקא כפר במאי דמסהיד חד סהדא, התם מישתבע דלא היו דברים מעולם. אבל הכא הא קא מודה דאכל, אלא טוען דדילי אכלי^(י):